

ՄԿՐՏԻՉ ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆԻ

ԹԱՏՐԵՐԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Բ.

ԿԱՏԱԿԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

ԱՒԱԶԱԿԱՑ

ՄԻԱԿ ԱՐԱՐՈՒԱԾ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒ ԻՒՆ

Վ. Լ. Պ. ԶՐԲՒՄԲՅԱՆ ԵՂՐԱՇԵՐՆԵՐՈՒ

Կ. Պոլիս Չազմազանքյար բիւ 24—26

Կ. ՊՈԼԻՍ

ՏՊԱԳՐ. Գ. ԱՍՏՆՈՒՐԵՆԵ ԵՎ ՈՐԿԵՐ

1909

891.99

Պ-45

891 99
D-45

NOV 2011

ԱԶՆՏ ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ

Թիի 25

ՄԿՐՏԻՉ ՊԵՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆԻ
ՔԱՏՐԵՐԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Բ.

ԿԱՏԱԿԵՐԳՈՒԹԻՒՆ
ԱՒԱԶԱԿԱՑ

ՄԻՍԿ ԱՐԱՐՈՒԱԾ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ
Գ. Ե. Պ. ԶԱՐԿԱՐԵԱՆ ԵՂԱՍԵՐԵՐՈՒ
Կ. Պոլիս Զագմագերլար թիւ 24—26

Կ. ՊՈԼԻՍ
ՏՊԱԳՐ. Ե. ՍՍԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻՔ

1909

19 07 1939

50490

Ա Ն Ձ Ի Ն Ք

ԹԱԹՈՒՂ	Աւազակապէս
ԶԱՐԵՂ	} Աւազակի
ՄԱՐԿՈՍ	
ՀԵԹՈՒՄ	
ԲԱՔԻԿ	
ԿՈՒԻՏՈՂ	
ԹՈՐՈՍ	} Գնդապէս
ՄՆԻԳՈՂ	
ՍԵՊՈՒՂ	Տասնապէս
ՀԵՂԻՆԷ	Պատաւ կիճ
ՇԱՀԱՆ	Ճամբորդ
ՄԱՆԻԿ	Մանուկ տասնամեայ

Զօրականք .

55808-66

ԿԱՏԱԿԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ԱԻԱԶԱԿԱՑ

Տ Ե Ս Ի Լ Ա .

Ա Ն Տ Ա Ռ

Բոլոր աւազակները յետագայ երգը երգելով կուզան ու տեսարանին վրան սեղանի մը ետք բոլորած կուտեն կը խմեն :

Ե Ր Գ

Վառեց երկինք իւր մոմերն,
Աւազակաց համար:
Թրալլալլա . (չորիցս)

Սահի զուարթ թող գիշերն
Մեր պալատն է անտառ:
Թրալլալլա . (չորիցս)

Երգեն հողմունք փոթորիկ,
Աւազակաց համար:
Թրալլալլա . (չորիցս)

Գինուով լեցուն մեր փորիկ,
Եկէ՛ք օն դուք ՚ի պար:
Թրալլալլա . (չորիցս)

ԹԱԹ. — Բարեկամք, մէջերնէս ամենէն բարձր պօսացողը, սարսափելի, կոկորդէն որոտնդոտ կեցցէ մը հնչեցնէ սա անտառիս մէջ ՚ի փառս և յաւերթ կենդանութիւն մեր փառաւորեալ խմբին:

ՄԱՐ. — (Զարեհը ցուցնելով) Բեզի կ'իյնայ այդ պաշտօնը:

ԶԱՐ. — (Ահագիցն ձայնով մը) Կեցցէ՛ աւազակութիւն, կեցցէ՛ գինի, կեցցեն՛ աւարն ու կողոպուտ:

ԹՈՐ. — Այդ կեցցէները պիտի ստակեցնեն զմեզ, եթէ քիչ մըն ալ տեւելու ըլլան, հաւատացէ՛ք ինձի բարեկամք, որսամունքին եղբայրն է այդ ձայնը:

ՉԱՐ. — Թող գա՛յ, թող գա՛յ այդ պղտիկ հրեշտակը սատա-
նայից խմբին մէջ :

ՄԱՐ. — Ինչուան որ անոնք գան, եթէ կուզէք ընկերներ,
մեր անցեալ վարքը իրարու պատմելով ժամանակ անցունենք. ա-
մէն մէկերնիս իմանանք թէ ի՛նչ ճամբաներէ հարկ եղեր է իւրա-
քանչիւրին, ինչուան այս դիւցազնական վիճակը հասնելու համար :

ԿՈՒ. — Շատ աղէկ. ուստի նախ ես ինձմէ կսկսիմ. ես բա-
ւական ունեւոր ծնողաց զաւակ էի, մայրս զիս չափազանց կը սի-
րէր, անոր համար աւազակ եղայ, պղտիկուց զիս դպրոց խրկեցին,
ապսպրելով վարպետներուն որ և ոչ բամպակով դպչին ինձի, չըլ-
լայ որ ըսին ծանր ուսմունքներ սորվեցնէք մեր զաւակին. վասն զի
չատ փափուկ ու ականջ է, ու իր ծնողացը աչքին մէկ հատիկ լոյսն
է. անկէ ետքը ի՛նչ պիտի ընէ քերականութիւնը, աշխարհագրու-
թիւնը, պատմութիւնը. փիլիսոփայ զաւակ չենք ուզեր մեր տանը
մէջ : Այս խօսքերը իմ դիմա՛ցս եղան, ու մտածեցէք թէ ի՛նչ աչ-
քով կը նայէի վարպետներուս վրայ. պղտիկ յանդիմանութիւն մը
չէին կրնար ընել ինձի, մէկէն կիմացնէի մօրս, ու երկրորդ օրը
հայրս դպրոց կուգար ու կայծակներ կը թափէր վարպետներուն
վրայ. կամաց կամաց անտանելի երեւցաւ ինձի դպրոցական վիճա-
կը. շատ անգամ կը փախչէի, ինձի հասակակից տղոց հետ խաղա-
լու գուարճանալու համար. հօրս տուած ստակը բաւական չէր ըլ-
լար, սկսայ գողութիւն ընել տանը մէջ ու դուրսը ուտել. բարե-
կամին մէկը օր մը տուն եկաւ որ համոզէ ծնողքս՝ աչքերնին բա-
նալու իմ վրաս. խեղճը իւր յանդգնութեանը փոխարէն՝ աղէկ ծեծ
մը ուտելով հազիւ թէ լեղապատառ կրցաւ փախիլ. իսկ ես շատ
մը համբոյրներ ու ստակ առնելով մօրմէս՝ շարունակեցի ընթացքս
որ ինչուան հոս բերաւ զիս :

ՉԱՐ. — Ես շատ պղտիկուց որբ մնալով ծնողքէս, ինքիւր գըլ-
խուս մեծցայ. ու երբ քիչ մը սկսաւ խելքս հասնիլ, ու սկսայ դի-
տել մարդիկները, ամենեւին չի հաւնեցայ աշխարհքիս. տեսայ խեղ-
կատակ մը որ ազնուականութիւն ծախելով, ես, կը պօռար ամե-
նուն. տեսայ իմաստակ մը որ գլուխը բոժոժներ կախած ամենուն
կը ցուցնէր. ցնդած ուղեղներ ու ճաթած խելապատականերու բն-
կորներով լեցուած էր աշխարհքս. մեծաքիթ հպարտութիւն մը
հակայածեմ կը քալէր ամէն կողմ, մտքովը փոսերու մէջ՝ կը կար-
ծէր ինչուան ամպերը թռչիլ. ահազնակերպ լեղուն որ բերնին մէջ

նեղ կուգար վեր ՚ի վայր շարժելով, պղտիկ կը խորհէր ու մեծ
մեծ կը խօսէր. տեսայ պճնասէր կնիկներ, որոնք իբաւցնէ շատ գո-
վելի էին իրենց գոհարներով ու փափուկն զարդարանքներովը.
խուռն կը դիմէին զբոսանաց տեղերը, հրապարակներու, փողոցնե-
րու ու ժողովքներու մէջ, զիրար տեսնելու ու իրարու չի հաւնե-
լու համար. վերջապէս տեսնելով որ հպարտութիւնն ու անմտու-
թիւնը տարափոխիկ հիւանդութիւն մը եղեր են աշխարհքիս մէջ,
մտածեցի այս անտառիս մէջ ապաստան մը գտնել, ու ըսի, աւելի
աղէկ է ըլլալ աւազակ, քան թէ իմաստակ ու խելաթափ :

ԲԱՆ. — Չքեզ շատ կը սիրեն ու կը համբուրեն եղեր քու ծը-
նողքդ, անոր համար աւազակ եղեր ես. զիս ալ շատ կատէին ու
կը ծեծէին իմ ծնողքս, անոր համար աւազակ եղայ :

ԹԱԹ. — Ես պղտիկուց ուսման շատ օէր ունենալով, սորվե-
ցայ տրամաբանութիւն, փիլիսոփայութիւն, գիտութիւն, աշխար-
հագրութիւն, ճարտասանութիւն. ինչ եւ իցէ շատ մը ութիւններ.
այսչափ ութիւններով զարդարուած կարծեցի որ յարգութիւն ու
հարստութիւն ալ պիտի ունենամ. ուստի սկսայ վիզս տնկած պը-
տրիլ ժամանակիս գիտնականի մը պէս. բայց ամէնքը կը հարցնէին
ինձի, ստակ ունի՞ս. ո՛չ, կըսէի. ուրեմն գնա՛ բանդ ըսելով և ոչ
երեսս կը նայէին. տեսայ որ ասանկով անօթութենէս պիտի մեռ-
նիմ, աւելի լաւ է ըսի երթամ աւազակ ըլլամ, և հիմայ ես ալ
սորվեցայ անցնողներուն հարցունել, ստակ ունի՞ս. երբոր ո՛չ պա-
տասխանեն, ուրեմն գնա՛ բանդ ըսելով, բա՞ քի լաւ ատրճանակս
կը պարպեմ վրանին :

ՄԱՐ. — Թէ որ մեր խօսակցութիւնը այսպէս շարունակէ,
կարծեմ իրաւունք պիտի ունենանք քարոզելու ամենուն, որ ասկէ
ետքը թող գան աւազակներէն խելու բարոյականի դասեր. ինձ
մարդկութիւն, մենք միայն մնացինք իրեն դաստիարակ : Չիտի
մեռնի աշխարհք, թէ որ իւր հողը մեր վրայ չառնենք. ուստի
անոր կենդանութեանը կը տնկեմ աս գաւաթն ալ :

ՉԱՐ. — Կեցցեն՝ աւազակք. կեցցէ՛ աշխարհքն ալ մեր փորը
կշտացնելու համար :

Տ Ե Ս Ի Լ Բ .

ՀԵՂԻՆԷ, ՀԵԹՈՒՄ, ՄԱՆԻԿ ԵՒ ԱՌԱՋԻՆԻՔ

Ե Ր Գ

Ո՛ւր կը դիմէ զուարթադէմ աւազակ Մինչ լուսին շողայ յեթեր կապուտակ Մեծ իշխան քարանձաւաց՝ լեռներու Դիմէ ըզհեա նազուհեաց և գանձերու : Ժայռից հատորք են նեցուկ իւր կողին խոտ փափուկ դալարագեղ անկողին, Երգ 'ի բերան փակին աչք մը թապատ Աւազակին կեանքն ու մահն է ազատ : (Կրկնեա)

Հեթ . — Ահա բերինք գառնուկը :

Հեղ . — Առաջ եկուր տղաս, մի՛ վախնար, նայէ՛ ի՞նչ աղւոր տեղ բերի քեզ . տեսնաս ի՞նչ աղէկ կերտկուրներ պիտի երեսմ քեզի :

ՄԱՆ . — Ի՞նչու յափշտակեցիք զիս մօրս գրկէն . ա՛հ ո՛ւր է մայրս, ո՛ւր է մայրս :

Հեղ . — Ես եմ քու մայրդ, տղաս, ես եմ քու մայրդ :

ՄԱՆ . — Կորի՛, մի՛ մօտենար ինձի . շատ գարշելի պատու մըն ես դուն :

ՉԱՐ . — Պրաւ՛օ՛, շատ խելացի է աս պզտիկը, աղէկ ճանցաւ զքեզ :

Հեղ . — Ես գարշելի եմ հա՛ . որովհետեւ գեղեցկութեան ծաղիկները քիչ մը թուփեր են . երիտասարդութեանս ատենը տեսնայիք դուք զիս . բայց դարձեալ ցուցուցէք մէկը որ ինձի չափ ախորժելի ըլլայ :

ԿՈՒ . — Հա՛, հա՛, այո՛, ախորժելի եփած կերակուրներուդ պէտ :

ԹԱԹ . — Թո՛ղ տուէք զինքը, կնիկ չէ՛ մի, աւազակներու չորչորակ աղախինն ալ ըլլայ դարձեալ ինքզինքը՝ գեղեցկութեան թագուհին կը կարծէ :

ՄԱՆ . — Կաղաչեմ դարձուցէ՛ք զիս իմ տունս՝ . ո՛վ Աստուած, շատ սոսկալի մարդիկներ էք դուք . կը վախնամ կոր ձեզմէ, ՔԸ-թացէ՛ք վրաս, ի՞նչ ըրի ես ձեզի . մայր իմ, մայր իմ, եկու ազատէ՛ զիս ասոնց ձեռքէն :

Հեղ . — Ի՞նչ կուզես որդեակ, ահա հոս եմ :

ԹԱԹ . — (Տղուն) Լուռ կեցիր, (Ջարհիին) ու դուն պատմէ՛ ի՞նչպէս կրցաք յափշտակել զինքը :

ՉԱՐ . — Այս ցնդած պառաւին հետ դացի այն տունը, ըսի իրեն որ պարտիզին մէջ պահուածի . ես վեր ելայ ու թուղթ մը ձեռքս ներկայացայ խաթունին իբրեւ իւր էրկանը հին պարտատէր ներէն մէկը ու պահանջեցի իրմէ մեծ դումար մը սոկի հատուցանելու ինձի . զքեզ չեմ ճանչնար պօռաց խաթունը . չի կրնար ըլլալ որ էրկու քեզի պէս մարդէ մը այնչափ ստակ փոխ առած ըլլայ . խաբեբայ մըն ես դուն, դուքս ելիր : Ես կատղեցայ, ոտուներս գետինը դարնելով սոսկալի բառեր սկսայ հանել բերնէս . խաթունը չուզելով որ այս պզտիկը լսէ իմ խօսքերս, ըսաւ իրեն որ պարտէզ երթայ . ես դեռ քիչ մըն ալ ափեղցփեղ դուքս տալէն հօքը վար իջայ բարկութեամբ, ու ելայ տնէն, ու պարտէզին դուռը հասայ մեր պառաւին :

Հեղ . — Հիմայ կարգը ինձի եկաւ պատմելու . ես պարտէզին մէկ անկիւնը կիծկտեր նստեր էի, տեսնելուս պէս տղուկին գալը, ցատկեցի վրան . անիկայ ուղեց պօռալ, թաշկինակ մը թխեցի բերանը . գրկեցի զինքը ու թուչունի պէս վազելով բերինք հոս . ճամբան շատ մըն ալ աղւոր պատմութիւններ պատմելով իրեն, զինքը մխիթարելու համար :

ԹԱԹ . — Կեցցես պառաւուր քաջազուն, թէպէտ դուրկ մազերէ, բայց ո՛չ քաջութենէ . ուստի դուն սիրուն գառնուկ, նայէ՛ որ խելօք կենաս, ասկէ ետքը ասիկայ քեզի մայր ճանցիր . այս անտառը քուկինդ է, ուրախ դուարթ, ցատկէ՛, խաղա՛ մէջը :

ՄԱՆ . — Ի՞նչի ըլլայ այս պառաւն ալ՝ անտառն ալ . ես մայրս կուզեմ . տունս, պարտէզս կուզեմ :

ԹԱԹ . — Մեզի ի՞նչու չես ուզեր :

ՄԱՆ . — Դուք շատ գարշելի մարդիկ էք :

Հեղ . — Շատ խելացի տղայ է, աղէկ ճանցաւ զձեզ :

Տ Ե Ս Ի Լ Գ .

(Մեկ քանի աւազակներ կուգան)

Հեթ . — Ուրիշ որս մըն ալ . կառք մը կանցնի կոր անտառէն, վազենք . . .

ԱԻԱ . — Վազենք, յարձկնք կողոպուտին վրայ . (Կերբան) :

Տ Ե Ս Ի Լ Գ .

Հ Ե Ղ Ի Ն Է Ե Ի Մ Ա Ն Ի Լ :

Հ Ե Ղ . — Մի՛ լար տղաս . տեսնաս հիմայ պիտի դան . նայինք է՛նչ խաղալիքներ պիտի բերեն քեզի :

Մ Ա Ն . — Ո՛վ իմ Աստուածս , ազատէ՛ զիս ասոնց ձեռքէն և կամ չէ նէ զիս քու քովդ ա՛ռ . խեղճ մայրս , արդեօք ո՛րչափ կուլայ կոր հիմայ . ես մեղք չունիմ ո՛վ Աստուած իմ , ազատէ՛ զիս ասոնց ձեռքէն :

Հ Ե Ղ . — Ձայնդ քաշէ՛ չարածնիկ . ի՛նչ խօսք մտիկ չընող լալկան տղայ ես . ի՛նչ Աստուած , ի՛նչ մայր . թէ որ խելօք չի կենաս քու երեսներդ կը ճանկուտեմ :

Մ Ա Ն . — Ա՛հ , ո՛րք փախչիմ . կաղաչեմ զիս մի մեռցնեմ , դեռ չատ պզտիկ եմ ես :

Տ Ե Ս Ի Լ Ե .

(Ն ե ս կ ու գ ա ն ա լ ա զ ա կ Ն եր ս ն ճ ու կ ու յ մ ր)

Թ Ա Թ . — Ի՛նչ գեղեցիկ կառք է՛ս . չորս հոգի մէջը ամէնն ալ կտրիճ մարդիկ . բայց մեր ատրճանակները աւելի կտրիճ փրթան , ու փա՛ֆ փա՛ֆ ինկան չորսն ալ :

Չ Ա Ր . — Բանանք սնտուկը , տեսնանք մէջի կուտերը , (Կր բաճաճ) :

Բ Ա Բ . — Մէջը ի՛նչ ըսես կայ :

Ո Մ Ն . — Ասիկայ ես կառնեմ :

Ա Յ Լ Ո Մ Ն . — Ձէ . քեզի չեմ տար . (կ ո իւ մ ե շ ե տ ճ ի ճ) :

Թ Ա Թ . — Ի՛նչ կընէք , հանդարտեցէ՛ք , կռիւ՝ տուներու մէջ , կռիւ՝ եղբայր եղբոր , բարեկամ բարեկամի հետ , կռիւ՝ փողոցներու և վաճառանոցներու մէջ . և ո՛վ նախատինք , կռիւ՝ նաեւ աւազակներու խմբին մէջ . ո՛չ ընկերք իմ , եթէ ամէն տեղէն հալածուեր է ընկերական միաբանութիւնը , թո՛ղ մեր մէջը երեւայ . տարէ՛ք ատ սնտուկը մեր պանդօկը ու ամենուն հաւասար կը բաժնեմ ես կողոպուտը :

Ա Մ Ե Ն Ի Բ Ը . — Քա՛ջ է , աղէկ խօսեցար :

Թ Ա Թ . — Բարեկամական ձեռք տուէք իրարու , բայց ո՛չ ինչպէս սովորութիւն է , այլ անկեղծ ու շիտակ սրտով :

Ա Մ Ե Ն Ի Բ Ը . — Այո՛ , կը պագտուինք իրարու հետ : (Կր պագտուիճ) :

Թ Ա Թ . — Ու դուն նազելի գեղեցկուհիդ , տար այս տղան , քեզի կը յանձնենք զինքը . (Տղուն) և որպէս զի մեր ըրածն ու խօսածները ուրիշ չըլլայ որ յայտնես , կը պատուիրեմ քեզի որ համը ըլլաս ասկէ ետքը . իմացա՛ր , չէ նէ այս դանակովս կտոր կտոր կընեմ զքեզ :

Տ Ե Ս Ի Լ Զ .

Բ Ա Բ Ի Կ , Շ Ա Հ Ա Ն Ե Ի Ա Ռ Ա Ջ Ի Ն Ի Բ

Բ Ա Բ . — Ահա մէկ ուրիշ մըն ալ որ գտանք անտառին մէջ . կողոպտելու բան մը չի գտնալով վրան , բացի իւր սրինգէն , հոս բերինք զինքը :

Թ Ա Թ . — Ո՛վ ես դու :

Շ Ա Հ . — Թափառական երածիչտ մը :

Թ Ա Թ . — Ո՛ւր կերթայիր :

Շ Ա Հ . — Քաղքէ քաղաք կը պտըտիմ ու սրինգ փչելով ապուստ կը ճարեմ :

Թ Ա Թ . — Մեզի համար ալ փչէ՛ սա սրինգդ , ես ալ կերգեմ :

Շ Ա Հ . — Բայց դիտցէ՛ք որ դիւթական գործիք մըն է իմ սրինգս , ով որ անոր ձայնը լսէ , պէտք է ցատկէ , ուղէ չուղէ :

Չ Ա Ր . — Փչէ՛ , փչէ՛ , շուտ ըրէ՛ , ցատկելու մեծ փափաք մը եկաւ վրաս :

Շ Ա Հ . — (Կր փչի սրինգը , ամենք ընչասպառ կը ցատկեն) :

Ա Մ Ե Ն Ի Բ Ը . — Բաւական է բաւական , ալ ճաթեցանք :

Հ Ե Ղ . — Քիչ մը շուռչտ էր մնացեր , ան ալ հատաւ :

Շ Ա Հ . — Ո՛չ , ո՛չ . բռնեցի աւազակները . (դարձեալ կը փչի , աւազակները չի կրնալով դիմանալ կը փախչին) :

Շ Ա Հ . — Կորսուեցան անդամները . Աստուած տայ մէկ օր մը անանկ ցատկել մը ցատկեն՝ որ ոտուրնին ա՛լ գետին չի հասնի . ես շարունակեմ ճամբաս :

ՏԵՍԻՆ Է.

ՄԵԼԳՈՆ ԵՒ ՍԵՊՈՒՆ

ՄԵԼ. — Ի՞նչն որ կը քալենք, այնչափ կը հեռանանք մեր ճամբէն, ահա չորս կողմէն պաշարուած ենք այս անտառին ծառերէն. ի՞նչ գժբաղդուծիւն. ես որ տասը տարուան հեռաւորութենէ ետքը անհամբեր կը փութամ հայրենի տունս հասնելու. հա՛րկ է ուրեմն այս գիշեր անտառին մէջ անցնել. ու գիշերն ալ ցուրտ է:

ՍԵՊ. — Այս առաջին անգամ չէ, որ աստեղաց տակը պիտի պառկինք. հոգ մ'ըներ. չորցած խոխունք կը ժողուեմ՝ ու զինուորական կրակ մը կը վառենք. մենք ալ քովը, ուղենք տաքուկ մը քովը կը նստինք, ուղենք կը քնանանք:

ՄԵԼ. — Ինչուան որ մեր գունդը կարենանք զտնալ. ո՞վ գիտէ, ո՞րչափ հիմայ կը վնասեն զմեզ:

ՍԵՊ. — Բայց ես այս կողմէն լոյս մը կը տեսնամ. կերեւայ թէ պանդուկ մը կայ այս անտառիս մէջ. կեցցէ՛ մեր բախտը:

ՄԵԼ. — Կեցի՛ր, կրնայ ըլլալ որ վտանգաւոր տուն մը ըլլայ:

ՍԵՊ. — Ի՞նչ, կենամ, ես բանէ՛ մը չեմ վախնար:

ՄԵԼ. — Կը զարմանամ որ այնչափ անվախութեամբդ տասնապետ մնացեր ես:

ՍԵՊ. — Կեցի՛ր, ատոր պատճառը ըսեմ քեզի. ես պզտիկուց դպրոց գնացի. վեց տարի միակերպ ուսմունք շարունակելով, հազիւ թէ ինչուան Հ. Զ. Դ. գիրերուն հասայ. նայեցայ որ իմ հասնարս գիրտութեանց յարմարութիւն չունի, պատերազմական եռանդ մը ներսիդիս կը բորբոքի, և կրակ, բոց ու մուխ կը շնչեմ, զացի զինուոր գրուեցայ ու մէկէն տասնապետ ըրին զիս. առաջին պատերազմի մէջ թշնամւոյն ձեռքէն դրօշակ մը յափշտակեցի:

ՄԵԼ. — Ադ քաջութիւնդ ի՞նչպէս վարձատրեցին:

ՍԵՊ. — Կեցէ՛ք ըսի, ես վարձք չեմ ուզեր. դեռ ուրիշ շատ մը աւելի մեծ քաջութիւններ կատարեմ ու անկէ ետքը վարձքերու առենը կուգայ. ուստի դարձեալ ես իմ տասնապետութեամբս միայն պատերազմին մէջ թշնամւոյն սպարապետը գերի բռնեցի:

ՄԵԼ. — Կը զարմանամ որ ադ քաջութիւնդ ալ անվարձ մընացեր է:

ՍԵՊ. — Կեցէ՛ք ըսի, դեռ ատենը չէ. ուստի ուրիշ անգամ մը ալ թշնամւոյն թագաւորը սպաննեցի:

ՄԵԼ. — Ո՛հ, ի՞նչ զարհուրելի մարդ ես. ատոր վրայ դքեզ պէտք էին գոնէ հազարապետ ընել:

ՍԵՊ. — Կեցէ՛ք ըսի, դեռ ատենը չեկաւ. ուստի ուրիշ անգամ մըն ալ ուսմը մը ինկաւ մեր գնդին մէջ ու սկսաւ կրակ ցատկեցնել ամէն կողմ, ամէնքը սարսափած փախչող փախչողի եղան. ես միայն անվախ մտեցայ, ոտքս վրան դրի, փիւփ մը ըրի ու մարեցաւ:

ՄԵԼ. — Ի՞նչպէս դքեզ գոնէ գնդապետ մը չըրին անկէ ետքը:

ՍԵՊ. — Կեցէ՛ք ըսի, քիչ մը ետքը ատենը կուգայ. ուստի ուրիշ անգամ մըն ալ գիշերային յարձակում ընել որոշուելով, գործը դիւրաւ յաջողընելու համար. գացի թշնամեաց բանակին պահանջընէն ձեռքերը ու ստքերը կտրեցի:

ՄԵԼ. — Գլուխը ինչո՞ւ չի կտրեցի՛ր:

ՍԵՊ. — Վասն զի արդէն կտրած էր:

ՄԵԼ. — Ո՞վ հրաշալի քաջութիւն. ուրեմն վստահ եմ վրադ. կրնաս հիմայ աներկիւղ ադ դուռը զարնել:

ՍԵՊ. — Համով կերակուր մը ու հանգիստ անկողին պիտի հանգչեցնեն զմեզ: (Կերբայ կը զարնէ դուռը):

(Ներսեհ) Ո՞վ է այն:

ՍԵՊ. — Մենք ենք, մենք:

ՀԵՂ. — Դուք ո՞վ էք:

ՍԵՊ. — Մոլորեալ ճամբորդներ:

ՀԵՂ. — Ի՞նչ հոգի էք:

ՍԵՊ. — Երկու, ու երկուք ալ մեր ձիերը:

ՀԵՂ. — Ուրեմն ամենքնիդ չորս գլուխ. կայնեցէ՛ք կուգամ. (դուրս կելլայ) բարով հրամներ էք ազնիւ զինուորականք. ուսկի՞ց կուգաք, պատերազմէն, քաղքէն, գեղէն, ի՞նչ կուզէք, ներս հրամեցէք:

ՄԵԼ. — Ի՞նչ շաղակրատ պառաւ է. ուսկից կուգանք հոգ չէ. մեր ուղածը քիչ մը կերակուր է որ շնորք ընէիր մեզի հոս բերելու:

ՀԵՂ. — Շատ լաւ. ուղածնիդ կը կատարեմ. աղէկ մարդիկ կերենաք դուք, ու աղէկ մարդիկներու ձեռք ինկաք, կը խրկեմ ձեզի կերակուր պզտիկ տշուս հետ որ շատ սիրուն է, բայց համը է ի ծննդեանէ, այսինքն չի կրնար խօսիլ, լեզուն կապուած է: (Կերբայ):

ՄԵԼ. — Թէ որ այդ կնկան լաչակը չըլար՝ երդում կընէի որ

այդ շատախօս պառաւը խազախի զինուոր մըն է: Չուզեցի ներս մտնալ, վասն զի անտառններու մէջ պանդուկ մը չի կրնար ապահով անակարան մը ըլլալ:

Մեզ. — Աղէկ մտածեցիր. հիմակու հիմայ փորերնիս կշտացանք. ու թէ որ ուզենք, գետինը մեղէ շատ փափուկ անկողին մը կրնայ ըլլալ:

Մե՛լ. — Ու այս անգամ առանց վախնալու թշնամուոյն թընդանօթներուն որոտման ձայնէն արթննալու:

Տ Ե Ս Ի Լ Ը.

Հեղինէն կուգայ պզտիկ սեղան մը կը դնէ կերբայ. ետք Մանիկ կուգայ կերակուրի պնակ մը, սեղանին վրան կը դնէ:

Մե՛լ. — Ի՞նչ սիրուն տղայ է. այդ աղնիւ կերպարանքը տեսնելով, մարդ չի կրնար կարծել որ այլանդակ պառաւի մը որդի ըլլայ:

Մե՛Պ. — Փորս այնչափ անօթի է որ չիտակը դինքը դիտելու տոնն չունեցայ. դուն ալ ինձի պէս ըրէ՛. քանի որ ասանկ կերակուրներ ունինք դիմացնիս՝ աչուընիս ուրիշ կողմ չի դարձնենք:

Մե՛լ. — Կը տեսնամ քաջդ, որ դուն ալ անոնցմէ ես, որոնց կոկորդը աւելի զգայուն է քան թէ սիրտը:

Մե՛Պ. — Սրտի հետ բան չունիմ ես, քանի որ ստամոքսս ժանիքները բացած հոն կսպասէ: (Տղան ուրիշ պնակ մըն ալ կը բերէ):

Մե՛լ. — Քանի որ այս պզտիկ տղուն վրան կը նայիմ գուլթս կաւելնայ. ինչ դժբաղդութիւն որ հը մը է. բայց գիտցիր որ տըխրութիւն մը կար դէմքին վրայ, զարմանալի բան. չեմ գիտեր ինչո՞ւ սիրտս այսչափ կը շարժի. ի՞նչ ընենք զինքը մխիթարելու համար:

Մե՛Պ. — (Բոլոր պատահները կըլլելով) Կերակուր տանք որ ուտէ այսպէս:

Մե՛լ. — Ո՛վ քարասիրտ որկրամու. (Տղան դարձեալ կուգայ, ծածուկ բուրբ մը կը դնէ սեղանին վրայ ձեռքի պնակին տակ ու կերբայ): Այս անգամ աչուընքը արցունքով լեցուեր էին. (կը տեսնայ բուրբը) ի՞նչ է աս. թուղթ մը գրուած. (կը բանայ կը կարդայ) «Գիտցած ըլլաք որ աւաղակներու ձեռք ընկեր էք դուք. այս գրչեր պիտի սպաննեն ձեզ. Աստուած աղաւթէ ձեր կեանքը, ու զիս ալ ձեզի հետ»: Ո՛վ անակնկալ լուր. աւաղակներու բնակարան է ուրեմն այս անտառը. մեծ վտանգի մէջ ենք բա՛րեկամ:

Մե՛Պ. — Ձինուորի մը համար ամենէն մեծ վտանգը անօթութիւնն է:

Մե՛լ. — Մեկդի՛ թող ծաղրածութիւնը ու ընելիքնիս խորհինք մէջերնիս:

Մե՛Պ. — Ահա լնացցի. ի՞նչ ընելու է. անա իմ քաջութիւնս, անա իմ սուրս. անա ես. թող գան, քանի հոգի ուզեն նէ ըլլաւ:

Մե՛լ. — Կերակուր չէ որ ուտես դանոնք ալ. քաջութեան հետ մէկտեղ խելք ալ պէտք է, աս փորձանքին մէջէն դուրս ելլալու համար:

Տ Ե Ս Ի Լ Թ.

Հ Ե Դ Ի Ն Է Ե Ն Ա Ս Ա Ջ Ի Ն Բ

Հե՛Ղ. — Պանդուկապետը եկաւ:

Մե՛Պ. — Բարով եկաւ:

Մե՛լ. — Թո՛ղ հրամայէ (Հեղինէն կերբայ) հիմայ աս չարագործը ի՞նչպէս ընդունելու է:

Մե՛Պ. — Նայինք անիկայ ի՞նչպէս պիտի ընդունի դմեղ, թէ որ ինձի հարցնես, երբ անիկայ լեզուով կը խօսի, մենք մեր սուրբքովը խօսինք հետը:

Մե՛լ. — Եթէ ինքը մինակ ըլլար՝ աղէկ էր ըսածդ:

Մե՛Պ. — Անհոգ եղիր ս՛վ քաջ. բոլոր մեր տասնամեայ պատերազմներուն մէջ այսչափ խելք չի յոգնեցուցինք:

Մե՛լ. — Խելք չունեցողը յոգնութենէ թող բնաւ չի վախայ:

Տ Ե Ս Ի Լ Թ.

Թ Ա Ռ Թ Ո Ւ Լ Ե Ն Ա Ս Ա Ջ Ի Ն Բ

Թ Ա Ռ. — Ուրախ եմ զձեզ տեսնելուս հոս իմ պանդուկիս մէջ:

Մե՛Պ. — Մենք ալ շատ արտամծ ենք . . .

Մե՛լ. — Շատ քաղաքավար ու աղնիւ էք դուք:

Թ Ա Ռ. — Ո՞ւսկից կուգաք:

Մե՛Պ. — Հեռու և մօտ տեղերէն:

Մե՛լ. — Պատերազմէն կը դառնանք մեր հայրենի երկիրը:

Թ Ա Ռ. — Հիմակուհիմայ դուք այնպէս ըրիս ամենէն ապահով չիւրընկալ տեղը կը գտնուիք, կերթամ հարկաւոր եղած պատուէրները տալու, ձեզի արժանաւոր ընդունելութիւն մը ընելու ես մար: (Կերբայ):

Մե՛Պ. — Հիմայ ի՞նչ ընելու է:

Մե՛լ. — Մինակ ենք, բայց չեմ յուսաւատիր. այնչափ պատրազմի դաշտերէն անյլատա ելանք, յուսամ որ նոյնպէս ալ անտառէն կելանք:

Մե՛Պ. — Ես չեմ ուզեր մինակ ելլել հոսկից, օտ անտառարնա արջերն ալ հետերնիս տանինք ի՞նչպէս կըլլար:

Տ Ե Ս Ի Լ Ժ Ա .

Տ Ա Ս Ն Ա Պ Ա Յ Մ Ը Զ Ի Ն Ո Ւ Ո Ր Ն Ե Ր Ո Վ .

Տ Ա Ս . — Կ ե ց ց ե ' ս գ ն դ ա պ ե տ մ եր , վ եր ջ ա պ է ս գ տ ա ն ք ղ ձ ձ դ :

Մ Ե Լ . — Ա ղ է կ ա տ ե ն ն ե կ ա ք :

Ս Ե Պ . — Հ ի մ ա յ ա ղ է կ խ ն դ ա լ ու կ ար գ ր ե կ ա լ :

Մ Ե Լ . — Զ օ ' ր ա կ ա ն ք , գ ի ա ց ա ծ ը լ լ ա ք որ ա լ ա ղ ա կ ն եր ով լ Ե ց ու ն է ա ն ժ ա ո ս , մ է կ ք ա ն ի հ ո գ ի ձ ե ղ մ է թ ող մ տ ն ա ն պ ա ն դ ո կ ր ու բ ը ու ն ե ն զ ով որ գ տ ն ա ն հ ո ն , և դ ու ք դ ար ա ն ի կ ե ց է ք ա ն ժ ա ո ի ն մ է ջ :

Ս Ե Պ . — Ե ս ա լ կ ու գ ա մ ձ ձ գ ի հ ե տ : (Կ եր ք ա ն) :

Մ Ե Լ . — Թ ող ը ն դ ու ն ի ն իր ե ն ց պ ա տ ի ժ ր ա ն զ գ ա մ ք , ո ' վ գ ի ա է ո ' ը չ ա ի մ ար դ ա ս պ ա ն ու թ ե ա ն ց տ ե ս ար ա ն ե ղ ա ծ է ա յ ս ա ն ժ ա ո ր : Ո ' ը չ ա ի կ ր փ ա փ ա ք ի մ գ ր կ ի լ ա յ դ Կ ե շ ա կ ն ա լ , որ ս ո ս կ ա լ ի վ ր ժ ա ն գ է մ ' ը փ ը կ ե ց զ մ ե ղ :

Տ Ե Ս Ի Լ Ժ Բ .

Մ Ե Լ Գ Ո Ն , Ս Ե Պ Ո Ւ Հ , Մ Ա Ն Ի Կ , Ե Տ Ի Հ Ն Դ Ի Ն Է

և Ա Ւ Ս Ջ Ս Կ Բ կ ա պ ե ա լ ք :

Ս Ե Պ . — Մ ե ծ հ ր ա շ ք մ ' ը ը բ ի , հ ա մ ը ի ն լ Ե զ ու ն բ ա ց ու ե ց ա լ :

Մ Ա Ն . — Ո ' վ ի մ ա ղ ա տ ի չ ն եր ս , գ ր կ ե մ ղ ձ ձ դ :

Մ Ե Լ . — Ո ' վ զ ար մ ա ն ք , ո ' վ Ե ս դ ու ն , ի ն չ է ք ու ա ն ու ն դ :

Մ Ա Ն . — Ի մ ա ն ու ն ս Մ ա ն ի կ է , մ օր ս ա ն ու ն ր Զ ա պ է լ Խ ա չ ն ց :

Մ Ե Լ . — Ի ' ն չ կ ր լ ս ե մ , ու բ ե մ ն դ ու ն ի մ ք ե ո ս ր ղ ի ' ս Ե ս : (Կ ը գ ր կ ե գ ի ն ք) :

Մ Ա Ն . — Ո ' վ ու բ ա խ ու թ ի լ ու ն . ու բ ե մ ն դ ու ն ի մ մ օր ե ղ ր ա ' յ ր ս Ե ս :

Մ Ե Լ . — Ն ա խ ա խ ն ա մ ու թ ի լ ու ն ր իր ար հ ա ն դ պ ց ու ց հ ո ս զ մ ե ղ որ իր ար ու կ ե ա ն ք ր ա գ ա տ ե ն ք :

Մ Ա Ն . — Դ ա ու ն ա ն ք , եր թ ա ն ք չ ու ա ո վ մ եր ա ու ն ր , մ ա յ ր ս եր կ ու ը ն ի ս ա լ մ ե ո ա ծ կ ր կ ար ծ է . ո ' հ , ո ' ը չ ա ի պ ի ա ի ու բ ա խ ա ն ա յ , ո ' ը չ ա ի պ ի ա ի ու բ ա խ ա ն ա մ Ե ս ա լ :

(Կ ու գ ա ն մ ե կ ա լ ա լ ա գ ա կ ն եր ր բ ո ն ու ա մ) :

Մ Ե Լ . — Եր թ ա ն ք ք ու մ օր դ ար ց ու ն ք ն եր ր ս ը բ ի ու . տ ար է ' ք ս ա չ ար ա գ ո ը ծ ն եր ն ա լ ու ու յ ա ն ձ ն ե ց է ' ք դ ա տ ա ու ը ը ն եր ու ն , ա ' յ ա պ է ս եր կ ի ն ք պ ա շ ա պ ա ն կ ր կ ե ն ա ն ա ն մ ե ղ ու թ ե ա ն և կ ր պ ա տ ժ ե ն վ եր ջ ա պ է ս ա ն զ գ ա մ ու թ ի լ ու ն ր :

(Ա լ ա գ ա կ փ ս ի ու բ եր գ ե լ ով կ եր ք ա ն) :

Մ ար ե ց եր կ ի ն ք իւր մ ո մ եր ն Ե ա յ լ ն :

(Տ ե ս ա ո ա ջ ի ն եր ե ս)

ԱԶԱՏ ՄԱՏԵՆԱԾԱՐ

Զարդարեան Գրատունը յուլ. 10էն ի վեր հրատու է հին ու նոր ազգային ու հայրենասիրական գործ. շարք մը, որոնք մեծապէս գնահատուած են ընթերցասէր հասարակութեան կողմէ:

1. Սել Հոդեր կամ Յետին Գիշեր Արարեան. Թատրերգ. Պետրոս Դուրեանի. 5 արար. 2
2. Աւերակ (Բանի յիշատակներ). Վահան Թոթովենցի. 1
3. Ընդարձակ Հայկական Երգարան. Ա. Հատոր. 3.
4. Վանգոյժ. Խրիմեան Հայրիկի. 1.5
5. Երգեր եւ Տաղեր. Պետրոս Դուրեանի, (պատկերով). 1
6. Հայգոյժ. Խրիմեան Հայրիկի. 2
7. Ընդարձակ Հայկական Երգարան. Բ. Հատոր. 3.5
- Նոյնը Ա. և Բ. Հատոր 7.50 Լաթակաղճ 10
8. Աւերումն Անի Մայրապալատին Թատրերգ. Պ. Դուրեանի. 2
9. Յաւին Տո նր. (Բանախ յիշատակներ). Լ. Շաթրեանի. 4
10. Եղիա Տէմբրեկյաւեան. Լ. Խաճանեան. (պատկերով) 1.5
11. Երիտասարդը. Տօթ. Լուի Պէնքո. Թարգմ. Ռոզմէրի. 1.5
12. Չայնագրուած Հայկական Երգարան. Բ. Կանաչեան, Ա. մաս պատկերազարդ, 40 երգերով. 5
- Նոյն, բաժանորդադրութիւն Բ. Գ. և Գ. մասերու. 15
13. Ժամանակ եւ Խորհուրդ իւր. Խրիմեան Հայրիկ, Հատոյթը ի նպատակ մանկ վարստայ վանքին. 1.50
14. Սով եւ Ման. Ռեբուզ. 1
15. Միկոյ, Բերումներ. Վահան Թոթովենցի. 2.5
16. Ընդարձակ Հայկական Երգարան. Գ. Հատոր. 3.5
- Նոյնը Ա. Բ. և Գ. Հատոր միացեալ 10, Լաթակաղճ. 12 50
17. Հայ Հերոսի Արձուանքը. Աշուղ Շահնազար. 3
18. Յրամեծերական պատերազմ կամ Չարքըլ Արքին աղա, կատակերգ. Եր. Օտեան, 3 արար. 3
19. Պատմական Ռուս Սինդի բանադրագրին. Թօլմիզի. 1
20. Յիշատակարան. Երեւելի Հայերու յուստակ պատկերները, ձեռագրերները, կենսագրութիւնները, հեղինակութիւնները և գրուածքները, շքեղ ազգագրութեամբ և թուղթով, տետրը 2
21. Չով սլլուն. Դիւթ. Կատակախաղ. Եր. Օտեան. 1
22. Ապս-ի լ-Համիս Բ. Խ. Գոյալճեան. 1
23. Արքական մեքանոսիւն Բ. Հատոր. 4

2 2